

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2022, sp. zn. 8 Tz 60/2022, ECLI:CZ:NS:2022:8.TZ.60.2022.1

Číslo: 34/2022

Právní věta:

Obhájcem v trestním řízení podle § 35 odst. 1 tr. ř. nemůže být usazený evropský advokát, dokud po dohodě s obviněným neustanoví advokáta jako svého konzultanta v otázkách procesního práva podle § 35p odst. 1 zákona o advokacii a dokud neoznámí soudu nebo jinému orgánu činnému v trestním řízení adresu sídla konzultanta podle § 35p odst. 2 zákona o advokacii.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.07.2022

Spisová značka: 8 Tz 60/2022

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Obhájce

Předpisy: § 35 odst. 1 tr. ř.
§ 35p odst. 2 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. [6 Tdo 1516/2010](#), uveřejněné pod číslem 36/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 7. 7. 1977, sp. zn. [2 Tzf 3/77](#), uveřejněné pod č. 2/1978 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 15. 2. 1979, sp. zn. [Tpjf 81/78](#), uveřejněné pod č. 1/1979 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2021, sp. zn. [8 Tdo 1406/2020](#), uveřejněné pod číslem 38/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. [11 Tdo 653/2022](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. [4 Tz 68/2013](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2012, sp. zn. [21 Cdo 2079/2011](#)

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 1999, sp. zn. [12 To 96/99](#), uveřejněné pod č. 33/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2001, sp. zn. [IV. ÚS 561/2001](#), N 190/24 SbNU 411

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněného S. T. proti pravomocnému rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2020, sp. zn. 44 To 58/2020, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že tímto rozsudkem a v řízení, jež mu předcházelo, byl porušen zákon v ustanoveních § 35 odst. 1, § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř. a § 35p odst. 1, 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, v neprospěch obviněného S. T., podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek, současně zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušený rozsudek, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 270 odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 12. 12. 2019, sp. zn. 3 T 121/2019, byl obviněný S. T. (dále jen „obviněný“) shledán vinným zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku (výrok pod bodem 1.), zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. b), c), d) tr. zákoníku (výrok pod bodem 2.), přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku (výroky pod body 1. a 2.) a přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 2 tr. zákoníku (výrok pod bodem 3.), jichž se měl dopustit skutky blíže specifikovanými ve skutkové větě ve výroku o vině rozsudku. Za to byl odsouzen podle § 199 odst. 2 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody ve výměře 3 roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Dalším výrokem bylo podle § 229 odst. 1 tr. ř. rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody.

2. Proti citovanému rozsudku soudu prvního stupně podali odvolání obviněný, státní zástupce a poškození P. E. J., K. D. K. a N. S. K. Obviněný zaměřil své odvolání proti všem výrokům napadeného rozsudku, státní zástupce podal odvolání proti výroku o trestu, a to v neprospěch obviněného, poškození napadli odvoláními jich se týkající výroky o náhradě škody. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 3. 2020, sp. zn. 44 To 58/2020, podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ve výroku o náhradě škody a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněnému podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil povinnost nahradit jmenovaným poškozeným ve výroku konkretizovanou nemajetkovou újmu. Podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání obviněného.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

3. Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněného S. T. stížnost pro porušení zákona. Podle názoru ministra spravedlnosti byl napadeným rozhodnutím v neprospěch obviněného porušen zákon v ustanoveních § 35 odst. 1 a § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř.

4. Ministr spravedlnosti (dále též „stěžovatel“) ve stížnosti pro porušení zákona nejprve v obecné

rovině připomněl znění ustanovení trestního řádu upravujících nutnou obhajobu v souvislosti s případem obviněného. Odkázal rovněž na relevantní ustanovení zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o advokacii“), vymezující, kdo je podle tohoto zákona advokátem a postavení usazeného evropského advokáta.

5. Stěžovatel konstatoval, že z předloženého spisu vyplývá, že obviněný byl stíhán mimo jiné pro trestné činy podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. b). c) a d) a § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, u nichž je dán důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. ř. s ohledem na výši zákonné trestní sazby, která činí 2 roky až 8 let. Skutečnost, že trestní stíhání obviněného bylo vedeno vazebně, je dalším důvodem nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř.

6. Stěžovatel rekapituloval, že obviněný v průběhu vazebního zasedání dne 30. 1. 2020 vyjádřil svou vůli, aby jej dále zastupovala I. I. S., usazená evropská advokátka. Obvodní soud pro Prahu 9 proto v počátku konaného vazebního zasedání postupem podle § 39 odst. 1 tr. ř. z důvodu vyplývajícího z § 37 odst. 2 tr. ř. zrušil ustanovení obhájce Mgr. J. J. Jelikož šlo o trestní řízení, v němž musel být obviněný zastoupen obhájcem, měla zvolená usazená evropská advokátka podle § 35p odst. 1 zákona o advokacii povinnost ustanovit advokáta po dohodě s klientem jako svého konzultanta v otázkách procesního práva. Oznámení o ustanovení konzultanta přitom byla povinna učinit již při svém prvním úkonu, tj. během zmíněného vazebního zasedání, a to v souladu s § 35p odst. 2 zákona o advokacii. I. I. S. však tuto svou povinnost nesplnila a v dalším průběhu trestního řízení zastupovala obviněného bez konzultanta, který měl garantovat dodržení všech podstatných procesně právních ustanovení trestního řádu, jakož i dalších zákonných předpisů, navazujících na trestní řád.

7. Stěžovatel poznamenal, že soudy toto procesní pochybení v rámci prvostupňového ani odvolacího řízení nezaznamenaly a k usazené evropské advokátce přistupovaly jako k plnohodnotné advokátce. Bez konzultanta pak vystupovala i ve veřejném zasedání o odvolání dne 5. 3. 2020, kde byla přítomna toliko se svou asistentkou N. S. S., usazenou evropskou advokátkou, tedy opět osobou nesplňující podmínku podle § 35p odst. 1 zákona o advokacii. Jestliže odvolací soud za této situace konal veřejné zasedání o podaných odvoláních, došlo jeho postupem k porušení práva na obhajobu obviněného, neboť ten nebyl u veřejného zasedání řádně zastoupen. Rozsudek odvolacího soudu nemůže obstát, neboť byl zjevně učiněn na podkladě vadného postupu v řízení.

8. Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem Městského soudu v Praze byl porušen zákon v neprospěch obviněného S. T., a to v ustanoveních § 35 odst. 1 a § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř., dále aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil tento rozsudek, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušený rozsudek, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a aby podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, případně postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

9. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) ve vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona uvedl, že se s ní zcela ztotožňuje. V podrobnostech odkázal na argumentaci stěžovatele a dodal, že proti obviněnému bylo vedeno řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 5 let, zároveň bylo stíhání vedeno vazebně, obviněnému proto svědčily důvody nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř. Obviněný v průběhu vazebního zasedání vyjádřil svou vůli, aby ho zastupovala I. I. S. jako usazená evropská advokátka. I v otázce oprávnění této usazené evropské advokátky k zastupování obviněného jakožto obhájkyne státní zástupce odkázal na argumentaci stěžovatele. Nad rámec již uvedeného pouze doplnil, že jmenovaná usazená evropská advokátka v průběhu trestního řízení komunikovala v českém jazyce patrně obtížněji než rodilý mluvčí, přičemž se domáhala také pomoci tlumočníka, a tyto okolnosti pouze utvrzují pochybnosti, zda mohla sama v souladu se zákonem o advokacii řádně zastupovat obviněného bez pomoci konzultanta.

10. Státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem Městského soudu v Praze byl v neprospěch obviněného S. T. porušen zákon v ustanoveních § 35 odst. 1 a § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek a zrušil i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a dále aby podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

11. Obhájce obviněného ve vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona zevrubně zrekapituloval relevantní část řízení předcházející napadenému rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2020, sp. zn. 44 To 58/2020, a ve shodě se stížností pro porušení zákona i on vyjádřil přesvědčení, že soudy pochybily, pokud k usazené evropské advokátce I. I. S. přistupovaly jako k plnohodnotné advokátce a nevyzvaly ji k předložení oznámení o ustanovení konzultanta ve smyslu § 35p odst. 2 zákona o advokacii. Porušení zákona spatřoval obhájce také v činnosti odvolacího soudu, který zamítl odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné, aniž dostál povinností, které mu ukládá ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. Podle obhájce obviněného měl totiž zjistit pochybení v souvislosti s nezákonným zastupováním obviněného obhájcem, jemuž toto postavení v řízení nepříslušelo, a byť šlo o odvoláním nevytýkanou vadu, tato vada měla vliv na správnost výroků, proti nimž bylo odvolání podáno.

12. I obhájce obviněného navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem Městského soudu v Praze byl v neprospěch obviněného S. T. porušen zákon v ustanoveních § 35 odst. 1 a § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a dále aby podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

13. Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti němuž byla podána stížnost pro porušení zákona, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení předcházející napadenému rozhodnutí, přičemž shledal, že zákon byl napadeným rozhodnutím soudu skutečně porušen v neprospěch obviněného.

14. V kontextu posuzované věci není od věci připomenout, že podle § 35 odst. 1 tr. ř. obhájcem v trestním řízení může být jen advokát. Pro jednotlivé úkony trestního řízení se může obhájce dát zastoupit koncipientem.

15. Podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. obviněný musí mít obhájce už v přípravném řízení, je-li ve vazbě, výkonu trestu odnětí svobody, výkonu ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody nebo na pozorování ve zdravotním ústavu.

Podle § 36 odst. 3 tr. ř. koná-li se řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 5 let, musí mít obviněný obhájce už v přípravném řízení.

16. Pachatele zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. b), c), d) tr. zákoníku, jakož i zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, lze potrestat odnětím svobody na 2 roky až 8 let.

17. Podle § 4 zákona o advokacii je advokátem ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou (dále jen „Komora“).

18. Podle § 35l odst. 1 zákona o advokacii je usazeným evropským advokátem evropský advokát,

který je zapsán do seznamu evropských advokátů vedeného Komorou.

19. Podle § 35o zákona o advokacii je evropský advokát oprávněn poskytovat právní služby spočívající v zastupování v řízení před soudy nebo jinými orgány, včetně obhajoby v trestním řízení, a to i v těch případech, kdy zvláštní právní předpis stanoví, že účastník řízení musí být zastoupen advokátem nebo že zástupcem účastníka řízení může být jen advokát.

20. Podle § 35p odst. 1 zákona o advokacii poskytuje-li evropský advokát právní služby spočívající v zastupování v řízení před soudy nebo jinými orgány, včetně obhajoby v trestním řízení, a stanoví-li zvláštní právní předpis, že účastník musí být v tomto řízení zastoupen advokátem nebo že zástupcem účastníka může být jen advokát, je evropský advokát povinen ustanovit advokáta po dohodě s klientem jako svého konzultanta v otázkách procesního práva, které budou v řízení řešeny (dále jen „konzultant“); konzultantem může evropský advokát ustanovit i zmocněnce pro doručování podle § 35j odst. 2 zákona o advokacii.

21. Podle § 35p odst. 2 zákona o advokacii je evropský advokát povinen oznámit soudu nebo jinému orgánu adresu sídla konzultanta při prvním úkonu, který vůči němu učiní; dokud evropský advokát nesplní tuto povinnost, není oprávněn dále poskytovat právní služby.

22. Nutná obhajoba, je-li dán některý z důvodů uvedených v § 36 tr. ř., počíná v přípravném řízení od okamžiku zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. a pokračuje v dalších stádiích trestního řízení, pokud tento důvod nadále trvá (viz rozhodnutí pod č. [2/1978](#) a č. [1/1979](#) Sb. rozh. tr.). Počátek nutné obhajoby je tedy vždy spojen se zahájením trestního stíhání (nemůže nastat dříve), což vyplývá z použitého pojmu „obviněný“ v návěť ustanovení § 36 odst. 1 tr. ř., protože právě od zahájení trestního stíhání se vede řízení proti konkrétní osobě (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 443).

23. K důvodům nutné obhajoby obviněného v nyní projednávané věci ze spisu vyplynulo, že dne 28. 2. 2019 bylo usnesením policejního orgánu zahájeno trestní stíhání obviněného pro skutky kvalifikované jako zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku, přečin ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), d), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. zákoníku (viz usnesení o zahájení trestního stíhání ve spise). Dne 28. 2. 2019 obviněný také převzal opis tohoto usnesení; téhož dne byl zadržen (viz protokol o zadržení obviněného ve spise) a následně byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 2. 3. 2019, sp. zn. 20 Nt 1009/2019, podle § 73b odst. 1 tr. ř. ve spojení s § 68 odst. 1 tr. ř. z důvodů uvedených v § 67 písm. a), b) a c) tr. ř. vzat do vazby. Obvodní soud pro Prahu 9 opakovaně přezkoumával, zda nadále trvají důvody vazby, přičemž vždy ponechal obviněného ve vazbě [z důvodů podle § 67 písm. a), c) tr. ř.]. Obviněný byl proto ve vazbě nepřetržitě od 28. 2. 2019 až do právní moci rozhodnutí, jímž mu byl uložen trest odnětí svobody, tj. do 5. 3. 2020 (viz usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 1. 4. 2020, sp. zn. 3 T 121/2019, o započítání vazby do trestu odnětí svobody). Za takové situace byly po dobu trvání trestního stíhání dány důvody nutné obhajoby uvedené v § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř.

24. Ze spisového materiálu je dále zjištěno, že obviněný nevyužil svého práva zvolit si obhájce, ani mu nebyl zvolen jinou k tomu oprávněnou osobou. Protože obviněný neměl obhájce v případě, kdy ho musí mít, a nezvolil si obhájce v určené lhůtě, byl mu opatřením soudce Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 20 Nt 1009/2019, podle § 39 odst. 1 tr. ř. ustanoven obhájce Mgr. J. J.

25. Z protokolu o vazebním zasedání konaném u Obvodního soudu pro Prahu 9 dne 30. 1. 2020 se podává, že obviněný na počátku tohoto vazebního zasedání sdělil soudu, že si přeje, aby jej nadále zastupovala I. I. S., usazená evropská advokátka podle § 35l odst. 1 zákona o advokacii (viz seznam

usazených evropských advokátů vedený Českou advokátní komorou, č. průkazu XY), která soudu předložila plnou moc podepsanou obviněným. Obvodní soud pro Prahu 9 proto podle § 39 odst. 1 tr. ř. z důvodu vyplývajícího z ustanovení § 37 odst. 2 tr. ř. zrušil ustanovení obhájce Mgr. J. J. V důsledku toho Mgr. Š. K., zastupující obviněného v tomto vazebním zasedání na základě substituční plné moci udělené Mgr. J. J., na počátku vazebního zasedání opustila jednací síň a dalšího řízení se již neúčastnila (neúčastnil se jej ani sám Mgr. J. J.).

26. Z protokolu o vazebním zasedání ani z obsahu spisového materiálu ovšem nevyplývá a není nikterak doloženo, že by si I. I. S., evropská usazená advokátka, ve smyslu § 35p odst. 1 zákona o advokacii ustanovila po dohodě s obviněným advokáta jako svého konzultanta a sdělila Obvodnímu soudu pro Prahu 9, tj. soudu, vůči němuž činila svůj první úkon v postavení obhájkyne obviněného, adresu jeho sídla. Přitom I. I. S. jako usazená evropská advokátka nebyla podle § 35p odst. 2 zákona o advokacii oprávněna poskytovat obviněnému právní služby, dokud soudu nesdělila adresu sídla advokáta, kterého si ustanovila pro trestní řízení po dohodě s obviněným jako konzultanta v otázkách procesního práva. Jelikož usazený evropský advokát není advokátem podle § 4 zákona o advokacii, ale je podle § 35o zákona o advokacii za splnění dalších podmínek stanovených zákonem o advokacii oprávněn poskytovat právní služby spočívající mimo jiné i v obhajobě v trestním řízení, a to i v těch případech, kdy zvláštní právní předpis stanoví, že účastník řízení musí být zastoupen advokátem (§ 35p zákona o advokacii), nelze jej bez splnění těchto zákonem stanovených podmínek považovat za advokáta oprávněného vykonávat obhajobu v trestním řízení podle § 35 odst. 1 tr. ř.

27. Původně ustanovený obhájce Mgr. J. J. tak měl v souladu s ustanovením § 37 odst. 2 věty třetí tr. ř. (*per analogiam*) vykonávat obhajobu obviněného, dokud ji nebyla nově zvolená obhájkyne schopna osobně převzít. Ačkoliv za běžných okolností je třeba za takové osobní převzetí zpravidla považovat přítomnost nově zvoleného obhájce, kterým je advokát ve smyslu § 4 zákona o advokacii, v konkrétní situaci, byla-li ve vazebním zasedání předložena plná moc k obhajobě obviněného usazenou evropskou advokátkou, to neplatí bez splnění dalších podmínek. Nelze ztratit ze zřetele ustanovení § 35p odst. 1, 2 zákona o advokacii, v jejichž důsledku usazený evropský advokát není oprávněn dále poskytovat právní služby, nesplní-li povinnost po dohodě s klientem ustanovit advokáta jako svého konzultanta v otázkách procesního práva, které budou v řízení řešeny, a neoznámí-li soudu (nebo jinému orgánu), vůči němuž činí svůj první úkon, adresu sídla konzultanta. Proto ani jeho osobní účast při úkonu právní služby nelze považovat za osobní převzetí obhajoby obviněného. Podle § 73f odst. 2 tr. ř. není účast obhájce ve vazebním zasedání nutná, v důsledku čehož skutečnost, že obviněný nebyl řádně zastoupen již ve vazebním zasedání konaném dne 30. 1. 2020 před soudem prvního stupně, nepředstavuje relevantní vadu řízení.

28. Jinak ale nutno pohlížet na situaci ve veřejném zasedání o odvolání. Městský soud v Praze jako odvolací soud vyrozuměl původně ustanoveného obhájce Mgr. J. J. o konání veřejného zasedání o odvolání, jehož termín byl stanoven na den 5. 3. 2020, načež tento advokát sdělil odvolacímu soudu, že má za to, že „zvolením si vlastního obhájce došlo ke skončení ustanovení advokáta“. Odvolací soud proto kontaktoval usazenou evropskou advokátku I. I. S., vyžádal od ní předložení plné moci a současně ji vyrozuměl o dni konání veřejného zasedání. Z protokolu o veřejném zasedání o odvolání ze dne 5. 3. 2020 se podává, že se jej v postavení obhájkyne obviněného účastnila I. I. S., a to v přítomnosti svého tlumočníka a své asistentky N. S. S., která je rovněž usazenou evropskou advokátkou (č. průkazu XY; plná moc pro I. I. S. založena ve spise, plná moc pro N. S. S. založena ve spise). Ani v odvolacím řízení obhájkyne obviněného I. I. S. neoznámila soudu adresu ustanoveného konzultanta, který měl garantovat dodržení všech podstatných procesně právních ustanovení trestního řádu, jakož i dalších, na trestní řád navazujících zákonných předpisů, jak zmiňuje ve stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti.

29. Nejvyšší soud má ze všech rozvedených důvodů za to, že odvolací soud pochybil, pokud konal veřejné zasedání o odvolání, aniž by v něm byl obviněný řádně zastoupen. Podle § 263 odst. 3 tr. ř.

při veřejném zasedání konaném o odvolání musí obviněný mít obhájce ve všech případech, kdy ho musí mít při hlavním líčení. Podle § 202 odst. 4 věty druhé tr. ř. nelze v případech nutné obhajoby (§ 36 tr. ř.) konat hlavní líčení bez přítomnosti obhájce. Jelikož u obviněného trvaly i v odvolacím řízení důvody nutné obhajoby uvedené v § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř., musel mít obviněný ve veřejném zasedání o odvolání přítomného obhájce. Tato podmínka však ze stejných důvodů jako v případě vazebního zasedání u Obvodního soudu pro Prahu 9 nebyla splněna (viz výše bod 26. tohoto rozsudku Nejvyššího soudu). Pokud si I. I. S. jako usazená evropská advokátka neustanovila pro trestní řízení, v němž měla vykonávat obhajobu obviněného, advokáta jako konzultanta v otázkách procesního práva, které budou v řízení řešeny, jak vyžaduje ustanovení § 35p odst. 1 zákona o advokacii, a soudu, před nímž měla obhajobu vykonávat, nesdělila adresu sídla tohoto konzultanta podle § 35p odst. 2 zákona o advokacii, nebyla oprávněna poskytovat obviněnému právní služby spočívající v obhajobě v trestním řízení, a nebylo ji tak možno považovat za obhájkyňu ve smyslu § 35 odst. 1 tr. ř. Za konzultanta podle § 35p odst. 2 zákona o advokacii nemohla být v dané věci považována ani N. S. S., asistentka I. I. S., která byla přítomna u veřejného zasedání o odvolání, neboť není advokátem ve smyslu § 4 zákona o advokacii, který jediný může být podle § 35p odst. 1 zákona o advokacii konzultantem evropského advokáta při obhajobě v trestním řízení, nýbrž rovněž usazeným evropským advokátem.

30. Nad rámec uvedeného lze k míře dopadu porušení citovaných ustanovení konstatovat, že ustanovení trestního řádu o nutné obhajobě, stejně jako ustanovení zákona o advokacii ukládající evropskému advokátovi povinnost ustanovit si advokáta po dohodě s klientem jako svého konzultanta v otázkách procesního práva, které budou v řízení řešeny, slouží k zajištění práva obviněného na obhajobu. Tím, že byl obviněný v řízení před odvolacím soudem zastoupen evropskou advokátkou, která opomněla svou povinnost zvolit si pro obhajobu obviněného v trestním řízení obhájce jako svého konzultanta podle § 35p odst. 1 zákona o advokacii, a nebyla tak schopna zajistit obviněnému řádnou obhajobu, došlo ke zkrácení práva obviněného na obhajobu v případě, kdy byla jeho obhajoba nutná podle § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř. Je třeba zdůraznit, že toto porušení nebylo toliko formální záležitostí, neboť ze spisového materiálu vyplývá, že I. I. S. nebyla schopna efektivně se dorozumívat v českém jazyce, tedy jazyce, v němž probíhalo trestní řízení (jak vyplývá např. z úředního záznamu založeného ve spise), musela mít pro řízení vlastního tlumočníka (viz protokol o veřejném zasedání o odvolání), a nebyla tak schopna dohlédnout na zachování všech práv obviněného a využít všech možností pro jeho účinnou obhajobu. Odvolací soud (stejně jako již předtím soud prvního stupně) pochybil, pokud nezaznamenal vytýkané procesní pochybení. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2020, sp. zn. 44 To 58/2020, nemůže obstát, protože v řízení, jež mu předcházelo, nebyla dodržena významná procesní ustanovení zajišťující právo na obhajobu.

31. Nejvyšší soud po přezkoumání obsahu trestního spisu na podkladě stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného zjistil, že v posuzované trestní věci došlo z výše uvedených důvodů k porušení zákona v neprospěch obviněného. Proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2020, sp. zn. 44 To 58/2020, byl porušen zákon v ustanoveních § 35 odst. 1, § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř. a § 35p odst. 1, 2 zákona o advokacii v neprospěch obviněného S. T. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. pak zrušil napadený rozsudek a současně zrušil i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušený rozsudek, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Na tomto soudu bude, aby odstranil vytýkané procesní pochybení a aby znovu rozhodl o všech podaných odvoláních.